

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS
2009 m. birželio 26 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

Paminėtos trėmimo metinės

1949 m. kovo 25–27 d. trėmimas buvo vienas iš didžiausių Kremliaus kabinetuose suplanuotų trėmimų, nusiaubusių Lietuvą. Po paslaptingu, bet labai simbolišku kodiniu pavadinimu „Bangų mūša“ tada iš gimtujų namų „nuplovė“ tūkstančius niekuo nenusikaltusių suaugusiuų ir vaikų. Vien iš Biržų rajono į tolimalį Sibirą bu-

Šventė prasidėjo šv. Mišiomis Šv. Jono Krikštytojo katalikų ir pamaldomis evangelikų reformatų bažnyčiose. Pasimeldė už Sibiro žemėje likusius ar į Lietuvą karstais grįžusius savo brolius ir seseris, tremtiniai ir jiems prijaučiantieji rinkosi į Biržų kultūros centro salę, kur pradėdama Gedulo ir vilties dienos minėjimą LPKTS Biržų filia-

Susitiko buvę Ikėjaus tremtiniai (iš kairės): Marija Dagine, Marija Virbickienė, Stasys Balbieris, Janina Petravičienė, Irena Piragienė, Pranas Leimantas ir Danguolė Žiūkiene

Biržų „Aušros“ vidurinės mokyklos moksleiviai dalyvavo akcijoje „Vilties paukštė“

vo išvežta daugiau kaip 1080 žmonių. Todėl nenuostabu, kad birželio 14-ąją minint Gedulo ir Vilties dieną į Biržus susirinko gausus būrys buvusių tremtinių ir jų šeimų narių. Jie ilgus metus praleido Tuluno, Čeremchovo, Zimos, Nižneudinsko, Bodaibio ir kituose plėtociojo Sibiro rajonuose bei kolūkiuose. Pusbėžiu gyvendami buvo priversti dirbtis sunkiausius darbus. Net 15–16 metų vaikai taigos glūdumoje dirbo kartu su suaugusiaisiais. Ne visi išlaikė tokį katorginį darbą. Mirė ne tik seneliai ar maži vaikai, bet ir tvirti vyrai.

Ilovadovė Danguolė Žiūkiene pirmiausia papraše tylos minute pagerbti visus mirusius tremtinius. Ne vienas šventės dalyvis šluostėsi ašarą, kai D. Žiūkiene prisiminė savo šeimos tremties detales. Turėt kiekvieną sujaudino savi tremties dienų išgyvenimai. Juk joks laikas negali užgydyti tos žaizdos, kai iš po kojų buvo išplėsta tėviškės žemė.

Kaune dabar gyvenantis Stasys Balbieris prisiminė, kad nors ir kokiomis sunkiomis sąlygomis gyveno lietuvių, bet jaunimas veržėsi į mokslą.

(keliamas į 4 psl.)

Grįsim nemirtingais tapę!

„Mes nemirė, mes nemirė...“ – Vabalų kaime, Laukuvo seniūnijoje, Šilalės rajone, aidėjo buvusios tremtinės, mokytojos, Šilalės r. tarybos narės Veros Macienės skaitomi žodžiai. „Mes nemirė, mes nemirė...“ – aidėjo kalvomis ir kloniais, žaliuojančiomis pievomis, palaukėmis ir miškais.

Mes nemirė, mes grįžome nemirtingais tapę, nešdami es mūsų tévum mums paliktą lobį – Šventą atminimą. Mes prisimename žuvusiuosius ir ištremtuosius, kalėjusius nežmoniškomis sąlygomis, ištverusius, nepalūžusius, visa da tikėjusius Lietuvos Laisvės pergale.

Neatsitiktinai birželio keturioliktais skirti renginiai vyko Laukuvoje. Prasminga sukvesti rajono gyventojus, svečius į mažą, tačiau visame pasaulyje pagarsėjusi Šilalės rajono miestelį. Iš Laukuvos paskleista žinia, 1941-ųjų birželio 14-osios tremtinės gydytojos Dalios Grinkevičiutės dėka nuvilnijo per pasaulį. Tai nepalūžosios aukos liudijimas apie lietuvių tautos genocidą, apie lietuvių tautos sūnų ir dukterų kančias prie Laptevų jūros.

Lietuvių tautai skaudžios

datos minėjimo renginiai šiais metais prasidėjo Vabalų kaime, Laukuvo sen., prie buvusios Anicetas ir Juozo Račkauskų sodybos. Šioje sodyboje 1950 metų sausio mėn. apsistojė penki Žemaičių apygardos partizanai.

1950 m. sausio 25 d., sodybą apsupus MGB Laukuvo valsčiaus poskyrio striabams, garbingai žuvo trys Ažuolo būrio kovotojai: Genė Martinavičiutė-Laimė, Laimutė, Mažytė, Ona, g. 1930 m. Dargių kaime, Laukuvo valsč. Partizanė

nuo 1948 m. Tėvus tremiant į Sibirą pabėgo iš Laukuvo gimnazijos ir išėjo į partizanų būri, kuriam vadovavo jos brolis Alfonsas; Pranas Vasiliauskas-Aidas, g. 1924 m. Šiauduvas k. Laukuvo valsč. Eilinis partizanas nuo 1948 m.; Napalys (Napoleonas) Keršys-Napoleonas, Švogeris, Margis, g. 1922 m., kilęs iš Telšių apskrities. Kęstučio būrio partizanas, vėliau – Žemaičių apygardos vado pavaduotojas, Žvalgybos skyriaus viršininkas.

(keliamas į 5 psl.)

Laukuvo sen. Vabalų kaime atidengtas paminklas žuvusiems Ažuolo būrio partizanams

Toli nuo Tėvynės

sipriešinimo nežmoniškai GULAGO sistemai apraišką.

Pasipriešinimas nežmoniškai sistemai

1953 m. gegužės 25–birželio 4 d. sukilio liepsna apėmė visus šešis GORLAGO skyrius, tarp jų – vieną motorų, 20 tūkst. politinių kalinių. Tuomet kalėjo apie 1500 lietuvių. Pagal gausą buvome treti po ukrainiečių ir rusų.

GORLAGO kalinių sukilių parėmė 9-asis ir 20-asis PDL (pataisos darbų lageriai, Norillago sistema), apie 10 tūkst. kalinių. Buvo sudarytos šešios „kalinių respublikos“. Ši terminą suteikė Norilsko istorijos muziejus darbuotojai, tyrinėjė sukiliimo prielaidas ir pasekmės.

Sukiliimo komitetai „respublikose“ užtikrino pavyzdingą tvarką, drausmę, sudarė visas valdymo struktūras. Nepasitaikė chuliganizmo, muštinyi, vagysčių atvejų.

(keliamas į 5 psl.)

Vasaros pradžioje Vilniaus įgulos karininkų ramovėje rinkosi 1953 m. GORLAGO sukilio dalyviai pažymėti 56-ąsias tų įvykių metines, prisiminti tragiskas dienas. Suvažiavimas jubiliejinis. Prieš 20 metų – 1990-aisiais susitikome pirmą kartą Ukmergėje.

Inešta vėliava. Varėnos ansamblis „Viltis“ atliko Norilsko sukilielių himną:

Šiaurės vėtrose vyrai pakirdo Bunda Vyčis galintas, rūstus Mūsų kruviną priesaką girdi Šiaurės uolos ir šiaurės dangus.

Himno žodžiai mus nukėlė į 1953 metus. Buvome alkani, bet pilni ryžto. „Mirtis arba laisvė“ toks šūkis buvo mestas totalitarinei priespaudos sistemai.

Susikaupimo valandėlė. Kartu su monsinjoru A. Svirinskui kartojame maldos žodžius, pagerbiami žuvusieji ir mirusieji.

Pristatomė svečiai iš tarpautinio „Memorialo“ Maskvoje: centrinio archyvo vedėja Aliona Kozlova gegužės 25

Edmundas SIMANAITIS

Iniciatyva, kurios labai stokota

Jaunosios kartos politikė Seimo narė Agnė Bilotaitė birželį pateikė keletą pasiūlymų. Vienu iš jų siūloma pakoregutti išlaidų, susijusių su parlamentine veikla, naudojimo tvarką, būtent, nenaudoti lėšų prabangių automobilių įsigijimui, „kas kelia visuomenės nepasitikėjimą ir pasipiktinimą Seimo nariais, kas diskredituoja ir pačią instituciją – LR Seimą“. Eiliniam piliečiui, taigi rinkėjui, savaime iškyla elementarus klausimas – neaugi nė vienam senbuvui Seimo nariui, nepaisant jo partinės priklausomybės, nekėlė pasipiktinimo kolegų akivaizdi parodomoji prabanga sunkmečio sąlygomis? Jei Vyriausybė, siekdama sumažinti valstybės biudžeto deficitą, veržia diržus visiems piliečiams, tai kai kurių tautos atstovų prabangos siekimas vertintinas jau ne kaip etikos normų nesilaikymas, o kaip kriminalas.

Kam ir kodėl būtina apriboti teisę siekti karjeros?

Ypač aktualus kitas minėtos parlamentarės pasiūlymas – prasižengusiems valstybės tarnautojams apriboti galimybes siekti karjeros. A.Bilotaitė konstatuoja, kad „yra daug atvejų, kai valstybės tarnautojai, pažeidę įstatymus, siekia išvengti atsakomybės pasinaudodami savo statusu bei įstatymų spragomis. Turėtų būti priešingai – valstybės tarnautojų padarytus nusizengimus būtina itin griežtai vertinti ir jų netoleruoti.“

Teisės aktai néra subalansuoti. Įstatymų spragos leidžia prasižengusiems pareigūnams, valstybės tarnautojams išvengti atsakomybės, jei prasižengėlis pats savo noru pasitraukia iš tarnybos. A.Bilotaitė pagrįstai teigia, kad galiojanti praktika, leidžianti prasižengeliams išvengti atsakomybės ir vėl įsidarbinti valstybės tarnyboje yra ydinga, nepriimtina ir keistina. Jos nuomone, pareigūnai, valstybės tarnautojai tūrėtų būti nepriekaištingos reputacijos. Matyt, ši nuostata turėtųapti įstatymu apibrėžta taisykle, turinčia pilietinės dorovės dėsnio statusą. Prasižengėlio neturėtų gelbėti jokie graudusverksmai ar lengvai žeriai atsiprašymai.

Seimo nariai atspindi visuomenės savimonę

Tėvynės istorija byloja apie trijų periodų respublikinę patirtį. Abiejų Tautų Respublikos patirtis, trukusi 226 metus ir pasibaigusi trečiuoju padalijimu 1795 metais jau labai seniai neturi gyvų liudininkų. Šis palikimas kontroversiškai atispindi tautos sąmonėje. Istorinės abiejų tautų patirties teigiami accentai pastebimi šiuolaikiškai vidaus politikoje, o Lietuvos ir Lenkijos valstybiųnuose reikaluoose bendru

interesų labui veikiama sutartinai ir darniai.

Dabartinės, t.y. Antrosios Lietuvos Respublikos, patirtis ryškiai skiriasi nuo Pirmosios dviečimties kūrybinio darbo metų patirties. Jeigu 1918–1940 metais pilietiniam doriniui ugdymui buvo skiriamas stipresnis dėmesys ir to deka buvo išugdyta brandi pilietinė visuomenė, tai Antrojoje Lietuvos Respublikoje to padaryti nepavyko, nors buvo meginta.

Pusamžis sovietinės okupacijos, kategoriskai neigiusios tautinio patriotiškumo ir tikėjimo pradus, paliko sunkiai išdildomus pėdsakus. Esame posovietinė visuomenė, kurioje lygiomis teisėmis egzistuoja ir buvusieji okupacijos valdžios rémėjai, ir žiaurias genocido akcijas bei represijas patyrės bemaž trečdalies tautos. Ir vienu, ir kitu atveju valstybės pareigūnai daugmaž atspindi atstovaujančios visuomenės savimonę.

Nepriekaištinga reputacija – pirmoji būtinoji sąlyga

Jaunosios kartos politikė A.Bilotaitė, iškeldama valstybės tarnautojų nepriekaištingos reputacijos reikalavimą, iš tiesų siūlo efektyvią visuomenėi sveikti padedančią priemonę. Siekiantys valstybinės tarnybos piliečiai turėtų būti ne tik pakankamai kompetentingi, bet ir švarios reputacijos, nesustepę kriminaliniai nusikalstimas ar antivalstybine veikla.

Savaime suprantama, įstatymai ir pojastatiniai aktai turėtų būti taip suderinti, kad neliktu spragų prasižengeliams „teisėtai“ išvengti atsakomybės, tuo labiau tėsti valstybės tarnybą, keičiant tarnybos vietas. Nepriimtina skelbtivi visuomenėi skandalinės žinias apie politiko raštinių ar išeitus mokslus, ne patikrinus universiteto ir kt. diplomų autentiškumo. Juo-

dojoje rinkoje galima išsigyti visokių pageidaujamo turinio falsifikatų.

Dar blogiau, jei politikas, kad ir ministro pareigas einantis, supainioja viešuosius ir privačius interesus. Tokiam turėtų būti atimta teisė dirbtį valstybės tarnyboje bent dešimtį metų. Neaišku, kodėl Lietuvoje leidžiama kandidatuoti į Seimą ar Europos Parlamentą politikui, kuris nuslėpė ar nesumokėjo dešimtis milijonų mokesčių? Ar tokiais atvejais teisėsaugos institucijos neturėtų savo laiku pasirūpinti tokios personos komfortu Lukiskėse?

Apie būtinąjas europarlamentaro kvalifikacijas

Sunku išsivaizduoti demokratinėje valstybėje atvejį, kad susikompromitavęs, politikuojantis, iš svetur atsibastęs „tautos gelbėtojas“ gelbsti savo kailį, slapstydamasis „artimajame užsienyje“, o jo „reputacijos“ gelbėtojai, beje, seimūnai, posėdžiaujia kaimynės valstybės „komosolskos pravdos“ pavėsyje. Ar tai neprilygsta išdavystės faktui? Tokia teisėsaugos neveika kelia nuostabą, pasipiktinimą ir klausimą: kam naudingas toks teisėsaugos institucijų tikslinis, planuojamas ar užsakytasis vangumas?

Kai nušalintas nuo pareigų prezidentas, meras, ar kita rango politikas pretenduoja į kitą aukštesnę tarnybą, pavyzdžiu, į Europos Parlamentą, tai šis faktas pirmiausia rodo, kad nacionalinė teisė ir Europos Sąjungos teisė néra tinkamai suderintos. Juk mūsų europarlamentarai gins ne tik partinius (ne duok, Dieve, – klano!) reikalus, bet ir Lietuvos Respublikos interesus. Kokias teisės aktais aptartos euro-parlamentarui būtinosis kvalifikacijos tokiai tarnybai eiti, jau nesikartojant apie pareigūno nepriekaištingą reputaciją, pavyzdžiu, išsimokslinimas, diplomatinių darbo patirtis, užsienio kalbų mokėjimas, gebėjimas dirbti komandoje ir pan.?

Norisi palinkėti jaunajai politikei A.Bilotaitėi sėkmės, teisinėmis priemonėmis šalinant sovietmečio reliktus iš Lietuvos politikų ir pareigūnų praktikos. Reikia tikėtis, kad mūsų parlamentarai palaikys šią iniciatyvą.

Alternatyvus liustracijos projektas

Liustracijos komisijos netenkina Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininko Arvydo Anušausko Seime užregistruotas naujos redakcijos liustracijos įstatymo projektas. „Manome, kad Seimui pateiktame naujos redakcijos įstatymo projekte yra tiek liustracijos politikos formavimo, tiek teisés procedūrų nustatymo procesinių trūkumų“, – teigia komisijos pirmininkas prof. Algimantas Urmonas.

Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su buvusių politinių kalinių ir tremtinių visuomeninėmis organizacijomis ir jų palaikoma siūlo alternatyvų įstatymo projektą. Birželio 19 d. Liustracijos komisija, vadovaujama prof. A.Urmono, atviru laišku kreipėsi į Seimo pirmininką Arūną Valinską, Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininką Arvydą Anušauską ir Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininką Stasį Šedbarą. Jame teigama, kad „Liustracijos komisija yra pasirengusi bendradarbiauti dėl minėto įstatymo naujos redakcijos projekto tobulinimo“.

Šiame laiške yra lyginami dabar Seime oficialiai užregistruotas liustracijos projektas ir alternatyvūs Liustracijos komisijos siūlymai. A.Urmonas atkreipia dėmesį į pagrindinius skirtumus. Pirminiausia Komisija, susipažinusi su naujai siūlomu liustracijos įstatymu, mano, kad Lietuvos įstatymu leidėjas iki šiol néra tiksliai apsisprendęs dėl liustracijos proceso vykimo ir įgyvendinimo vizijos ir misijos.

„Mūsų nuomone, galiojanties įstatymas ir rengiamis naujos redakcijos projektai misijos požiūriu néra nuoseklūs, dažnai prieštarant, todėl netenkina suinteresuotos visuomenės objektyvių poreikių ir lūkesčių. Liustracijos procesas buvo atsietas nuo galimos ir neįvykusios desovietizacijos, dekagiebaziacijos, renkamų ir išrinktų Seimo narių lojalumo Lietuvai, jų neslapto kolaboravimo su KGB struktūromis vertinimo, kartu ir su KGB rezervininkų teisinio ir politinio statuso įvertinimo. Visi šie procesai yra tarpusavyje glaudžiai susiję, todėl net fragmentinis požiūris į liustraciją ir sprendimai šioje srityje negali būti tinkamai įgyvendinami neatsižvelgus į visas miestas problemas, jų neigiamą poveikį, tai yra sudaromos kliūties sprendžiant liustracijos problemas: tiek įstatymu

leidybos srityje, tiek Komisijai priimant konkretius sprendimus liustracijos bylose“, – rašoma Liustracijos komisijos laiške.

Nors palyginus dar neilgai dirbęs su liustraciniu bylomis, A.Urmonas jau įsitikino, kad svarstant komitetuose ir balsuojant Seime dėl formuojamų liustracijos vykdomos politikos, asmenys pagal pareigas, neslapta bendradarbiavę su KGB, nenusišalina nuo sprendimų priėmimo. Nors, jo nuomone, valstybės tarnautojams tai privaloma pagal Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo nuostatas.

Geru pavyzdžiu Liustracijos komisijai pasitarnavo K.Prunkšienės atvejis. „Kaip parodė Komisijos veikla dėl K.D.Prunkšienės pripažinimo bendradarbiavus su KGB, Komisijos veikla dažnai blokuoja dėl suinteresuotų asmenų Seime ir kitose valdžios įstaigose, tiesioginio ir netiesioginio neteisėto kišimosi sprendžiant K.D.Prunkšienės bendradarbiavimo klausimus“, – rašoma laiške. Ten detaliai pasakoja, kad 1992 m. rugsėjo 14 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų kolegija civilinėje byloje nustatė, kad K.D.Prunkšienė samoningu slapta bendradarbiavo su KGB. 1992 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Prezidiumas, išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro A.Paulausko priežiūrinių skundų, jį atmetė ir nutarė Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų kolegijos 1992 m. rugsėjo 14 d. sprendimą, kad bylos medžiaga yra nevieša.

2003 m. gegužės 15 d. Vilniaus apygardos teismo civilinių bylų skyriaus kolegija priėmė sprendimą, pagal kurį Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų kolegijos 1992 m. rugsėjo 14 d. sprendimą, kad Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos deputatė Kazimiera Danutė Prunkšienė samoningu bendradarbiavo su SSSR KGB, atmesti. Nustatyti, kad bylos medžiaga yra nevieša.

„Nevieši organizuoti sprendimai net neatsižvelgę į 1992 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Prezidiumo nutarimą, patvirtinančią Kazimieros Danutės Prunkšienės samoningu bendradarbiavimą su SSSR KGB. Kartu Vilniaus apygardos teismo civilinių bylų skyriaus kolegija neatsižvelgė į tam tikras įstatymo leidėjo pastangas. (keliamo į 3 psl.)

2009 m. birželio 26 d.

Alternatyvus liustracijos projektas

(atkelta iš 2 psl.)

Nuo 2000 m. sausio 1 d. jis galiojo Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusių apsaugos įstatymas ir veikė Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, veiklos vertinimo tarpžinybinė komisija. Taigi K. D. Prunskienės bylos sprendimas negalėjo būti nagrinėjamas šiam teisme", – teigia Liustracijos komisijos pirmininkas.

Todėl Liustracijos komisija mano, kad dabar susidarė dviprasmiška situacija, nes galioja du sprendimai, turintys senatį, dėl ko negalimas proceso atnaujinimas: pirmą, 1992 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Prezidiumo nutarimas, patvirtinantis Kazimiro Danutės Prunskienės sąmoningą bendradarbiavimą su SSSR KGB, ir antra, 2003 m. gegužės 15 d. Vilniaus apygardos teismo civilinių bylų skyriaus kolegijos sprendimas, pagal kurį Kazimira Danutė Prunskienė sąmoningai nebendradarbiavo su SSSR KGB.

Toliau Liustracijos komisija taip aiškina šią situaciją: "Komisijai žinoma, kad buvęs Vilniaus apygardos teismo civilinių bylų skyriaus pirminkas K. Ramelis buvo šališkai ir neobjektyviai palaikomas kai kurių jam „draugiškai“ nusiteikusių Seimo narių, tiek jam tamant skyriaus pirminku, tiek prateinant jo kadenciją iki 70 metų, tiek sprendžiant K.D. Prunskienės bendradarbiavimo su KGB klausimus, tiek K. Ramelį renkant Seimo nariu. Anksčiau atvirai ir slaptai bendradarbiavusių asmenų su KGB pažinčių, luominės draugystės ir broliaivimosi „užburto rato“ sistema daro negalimą galiojančio liustracijos įstatymo įgyvendinimą, nes atrodo, kad liustracijos proceso reali siekiama rūpi tik Liustracijos komisijai ir pareiškimus tais klausimai beveik iškaiškiai.

Dėl šių priežascių Liustracijos komisija siūlo atsižvelgti į jos nuomonę dėl galiojančių liustracijos įstatymų taikymo socialinės tikrovės sąlygų ir mano esant tikslingu svarstyti šiuos klausimus bendoje sąveikoje, taip pat ir konkrečiuose svarstymuose atsižvelgiant į Liustracijos komisijos parengtą projektą.

Ingrida VĒGELYTĖ

Ivykiai, komentarai

KGB žudikas kyla karjeros laiptais

Beveik visa pasaulio demokratinė žiniasklaida pripažino prieš dvejus metus Didžiosios Britanijos žvalgybos ir saugumo tarnybų reikalavimą Didžiosios Britanijos teismui išduoti įtaką Rusijos verslininką Andrejų Lugovojų, kaltinamą buvusio KGB agento Aleksandro Litvinenkos, pabėgusio į Londoną, nužudymu. Tai įvyko prieš dvejus metus viename Londono restorane. Aleksandras Litvinenka buvo nunuodytas radioaktyviuoju poloniu. A. Litvinenka mirė vienoje iš Londono ligoninių, o A. Lugovojus staiga paliko šį miestą. Speciali medikų ir kitų sričių ekspertų komisija nustatė, kad A. Litvinenka iš tiesų buvo nunuodytas. Radioaktyviuoju poloniu Rusijos KGB šnipai yra nunuodiję daugelį "nepalankių" žmonių, tad Didžiosios Britanijos valdžia visiškai teisėtai Maskvos pareikalavo perduoti A. Lugovojų Londono teismui. Tam buvo pateikta surinkta visa kaltinamoji medžiaga. Žinant KGB (dabar – FSB) metodus, politiniai priešinkai tokiais metodais su-

naikinami nuo seno. Ir ne tik radioaktyviuoju poloniu, bet ir kitomis nuodingomis medžiagomis. Nuodams gaminanti Maskvoje įkurta speciali laboratorija, kurioje specialiai gamina nuodus. Jiveikia iki šių dienų.

Įtarimai A. Lugovojui beveik nepaneigiami, tačiau Maskva panašių žudikų niekada neišduoda, motyvuodama, esą Rusijos įstatymai draudžia išduoti savo piliečius kitoms valstybėms ir jie turi būti teisiami namuose.

Nesvarbu, kad nė vienas nusikaltėlis nebuvo ne tik išduotas ir teisiamas, bet nebuvo pažemintas tarnyboje. Tokie žudikai ima labai sparčiai daryti karjerą. Andrejus Lugovojus taip pat ēmė sparčiai kilti politinės karjeros laiptais. Šiuo metu jis paskirtas specialiu Valstybės Dūmos Saugumo komiteto darbuotoju. Saugumo komitetas duoda teisę reguliuoti bei kontroliuoti visą užsienio politikos veiklą ir netgi diktuoja savas taisyklės Užsienio reikalų ministerijai. A. Litvinenkos žudikas tapo labai svarbiu asmeniu ne tik Valstybės Dūmos

veikloje, bet turės nemažos įtakos formuojant Rusijos užsienio politiką. Turintis nemažą patirtį "delikačiuose" reikalauose, jis puikiai ją prietaikys susidoroti su Kremliaus priešinkais. Buvusio KGB agento A. Litvinenkos žudikas turės didelius įgaliojimus ir juos taikys ne tik užsienio šalyse, bet ir Rusijoje. Tai rodo, kad Maskvos valdžios viršūnės – prezidentas D. Medvedevas ir premjeras V. Putinas, palaikydami ir paskirdami A. Litvinenkos žudiką į tokį svarbų postą, tėsiai savo pragaištingus darbus. Jie nepaiso pasaulio nuomonės ir vis dar tebeegzistuojančių demokratijos "liukučių" opinijos. Tai primena stalininę epochą, nes Londono Skotland Jardo ieškomas A. Lugovojus Kremluje tapo įtakingu žmogumi, taip pat rodo, jog Maskvai nusispijauti į užsienio nuomonę. Daugelis užsienio politikos veikėjų bijo viešai užsiminti ne tik apie A. Lugovojų, bet ir apie kitus KGB agentus, sučiuptus už rankos.

Pastarosiomis dienomis Aleksandras Lugovojus ir kiti

ultranacionalistinės Liberalų demokratų (žirinovskininkų) partijos veikėjai buvo iškilmingai priimti Kremliuje. Jiems negailėjo liaupsią pats Rusijos prezidentas D. Medvedevas. Rusijos prezidentas su A. Lugovojumi kalbėjosi už uždarą durų. Pastarasis iš kabineto išėjo labai patenkintas. Prezidentas pritarė A. Lugovojaus parengtam įstatymo projektui: suteikti privačioms Rusijos saugumo tarnybos bendrovėms, kuriose knibždėte knibžda buvusių KGB agentų, plačią veiklos dirvą pelningose Artimųjų Rytų ir Afrikos šalių rinkose. Tai reiškia, kad Rusijos saugumo tarnybos galės veikti ne tik Artimuose Rytuose, bet Afrikoje ir kitose šalyse.

Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministerijos pareigūnai pareiškė, jog nuo šiol Rusijoje labai svarbius reikalus tvarkys bei naujus saugumo įstatymus kurs žmogžudys, panaudojės mirtinias radioaktyvišias medžiagas ir nutraukės žmogaus gyvybės siūlą.

Jonas BALNIKAS

Birželio sukilio aspektai

1941 metų birželio sukilimas, kaip ir kiekviena ginkluota kova, sulaukė įvairių – ir pozityvių, ir negatyvių – įvertinimų. Sovietiniai laikais augusiai kartai daug sukilimo aspektų liko nežinomi, nes apie juos buvo nutilima to meto literatūroje. Siekiant sukomprimituoti pačią sukilimo idėją buvo rašoma apie „buržuažinius nacionalistus“, iš pasalų apšaudžiusius besitraukiančius sovietų karius ir aktyvistus, pabrėžta, kad sukilėliai prisdėjo priemasiinių žudynių Lietuvoje, aktyvūs sukilimo organizatoriai apibūdinti vien kaip „fašistų bendrinių“. Toks schematiškas vaizdavimas siekiant sukilimo kompromitacijos trukdė pažinti tikrovėkesnes šiu įvykių priežastis ir eigą.

Nors ginkluotas sukilimas truko trumpai – kol iš Lietuvos pasitraukė Raudonoji armija – tačiau šis įvykis įrašė naują puslapį į Lietuvos kovų istoriją. Būtina pabrėžti bent kelis jo svarbius aspektus. Tai buvo pirmas antisovietinis sukilimas naujai prijungtuose prie SSRS kraštose – po lie tuti tik vėliau sukiuso latviai ir estai. Pagrindinis sukilimo tikslas – pasinaudojant palan-

kia tarptautine situacija atkurti prarastą Lietuvos valstybingumą.

Sukilimas buvo pogrin džio darbo, stichiškai prasidėjusio 1940 m., vėliau per augusio į organizaciją, tąsa. Ruošiant ginkluotą kovą nemažai padirbėjo Lietuvos aktyvistų fronto (LAF) nariai, vadovaujami Kazio Škirpos. Žinoma, sukilimo metu būta spontaniškų veiksmų, ypač Lietuvos provincijose. Neabejotina, kad nemažos gyventojų dalies pritariam sukiliu paskatino sovietų vykdyta politika, ypač 1941 m. birželio 14-osios trėmimas.

Organizuoto Birželio sukilimo centru tapo laikinoji sostinė Kaunas. Tai reiškė, kad čia buvo sukilimui palankiausios sąlygos. Mieste veikė gausiausios sukilėlių pajėgos, daugiausiai koncentruotos Šančiuose ir Žaliakalnyje. Iš užimto radiofono perduotas signalas kitoms Lietuvos vietovėms – LAF igaliotinis Leonas Prapuolenis perskai te deklaraciją, kurioje buvo skelbiamas: „Susidariusi Lai kinui ir naujai atgimstančios Lietuvos Vyriausybė šiuo skelbia atstatanti laisvą ir ne priklausomą Lietuvos valsty-

bę“. Tuo metu šią žinią daugelis lietuvių priėmė su dide liu džiugesiu, nes galvojo, jog bus atkurta 1940 m. praras ta nepriklausomybė. Sukilėliai Kaunas tapo vietove, kur žuvo daugiausiai sukilėlių. Kaune šias aukas mena buvusių senųjų kapinių vietoje, dabar – Ramybės parke, pastatytas paminklas.

I sukilimą aktyviai įsitraukė provincijos miestai ir miesteliai, kuriuose tik buvo palanki tautinė aplinka. Nemaža dalis Lietuvos miestelių, iki ateinant vermachto daliniams, buvo vietinių sukilėlių užimti, iškeltos tautinės vėliavos, suimti aktyvūs so vietų valdžios šalininkai ir raudonarmiečiai.

Kas buvo Birželio sukilėliai? Tai eilinių miesto ir kaimo gyventojai, tarp jų kovojo buvę Šaulių sąjungos nariai, mokytojai, studentai, valstiečiai ir kiti. I sukilimą įsitraukė visų sluoksnių gyventojai – tai liudija paties Birželio sukilimo mastą. Su kilimą rėmė ir dvasininkai, kai kurie iš jų – tiesiogiai. Su kilo ir lietuviai, tarnavę jau sovietizuotoje Lietuvos kariuomenėje. Palankesnėje situacijoje atsidūrė 29

teritorinio šaulių korpuso 189 divizijos kariai – jie suki lę išsivadavo. Sunkesnis ke lias teko 179 divizijos kariai, nes akylai prižiūri miems teko keliauti į Rytus ir vaduotis patiriant didelius nuostolius.

Taip pat būtina pabrėžti, kad Birželio sukilimas turėjo politinius siekius. Tai buvo ne betiksliai provokiškai nusiteikusiu ginkluotų žmonių siautėjimai, ką norėjo įteigtis sovietų propagandinė literatūra. Politinius siekius turėjo išreikšti suformuota Laikinoji Vyriausybė, ketinusi perimi ti krašto valdymą. Bet atėjė vokiečiai buvo nauji okupantai. Jų trikdžiai prasidėjo jau pačioje pradžioje. Okupacinė karinė ir civilinė valdžia nesi skaitė su Vyriausybe ir ją pa prasčiausiai paleido, nes na cių administracijos siekiai vi siškai nesutapo su sukilėliu tikslu. To laikotarpio arogantiška nacių laikysena bylojo, jog jiems nerūpi savarankiškos Lietuvos reikalai. Pagal jų ideologiją, mūsų kraštą tik tik „gyvybinės erdvės“ Rytuose plėtrai, nes nacių tikslas buvo paversti, bet ne išlais vinti Europos tautas.

Darius JUODIS

Pastatykime paminklą Motinai

Lietuvos Sajūdžio Vilniaus skyriaus tarybos kreipimasis

Daugelį Lietuvoje esančių paminklų, primenančių tremtinių, partizanų kovą, Nepriklausomybės atkūrimą ir gynimą, savo iniciatyva ir aukomis pastatė Lietuvos žmonės.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga jau ne vienerius metus siekia įamžinti Laisvės Kovotojų Motinų atminimą. Prieš keletus metus kilusiai idėjai pastatyti simbolinę Kovotojų žuvusių už Lietuvos Laisvę, Motinos paminklą, pripitare daugelis žmonių. Numatyta jam vieta Kauno Ramybės parke, renkamos aukos.

Šis Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos sumanymas yra labai aktualus ir svarbus. Ši iniciatyva verta didelio dėmesio, pagarbos ir pritarimo.

Prie šio paminklo pastatymo galime prisidėti visi mūsų šeimų nariai, giminės, kaimynai, įmonės ir organizacijos bei jų kolektyvai, pervesdami į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos DnB NORD banko sąskaitą Nr. LT 864010042501566754 norimą paaukotį sumą. Apie kiekvieną auką informuojama laikraščio „Tremtinys“ rubrikoje „Pastatykime paminklą Motinai“.

Kviečiame paremti paminklo Kovotojų, žuvusių už Lietuvos laisvę, Motinai statybą. Būkime paminklo FUNDATORIAIS.

* * *

Dėkojame paaukojusiesiems:

Izabelei Šakauskienei – 100 litų,
Vitui Kriščiūnui – 100 litų,
Aleksandriui Valkauskui – 200 litų,
Eligijui Budrikui – 200 litų,
Vincentei Kripaitienei – 500 litų,
Edvardui Stalnionui – 100 litų,
Birutei Žemgulienei – 100 litų,
Leonui Celutko – 100 litų,
Gražinai Zavistauskienei – 200 litų,
Janinai Unikauskienei – 200 litų,
Stasiui Avižiniui – 200 litų,
Leonui Kerosierui – 300 litų,
Adolfui Mikalauskui – 100,
Alesei Klimavičienei – 100 litų,
Pranui Strakšiui – 100,
Česiui Vaclovui Grigui – 100 litų,
Reginai Kuodienei – 100 litų,
Broniui Judickui – 200 litų,
Aldonai Jadvygai Griciutei – 300,
Genovaitei Emilijai Daminauskienei – 500 litų,
Antanui Stumbriui – 100 litų,
Alvinai Stukaitei-Liutikienei – 100 litų,
Albinai Stumbrienei – 200 litų,
Vidutei Valaitienei – 100 litų,
Antanui Maraullui – 100 litų,
Česlovui Tarvydai – 100 litų.

LPKTS pirmininkas Antanas LUKŠA

Skelbiamas paminklo konkursas

Skelbiamas nemokamas konkursas sukurti paminklą Kovotojų, žuvusių už Lietuvos laisvę, Motinai. Kviečiame dalyvauti ir pateikti savo eskizus ir idėjas skulptorius profesionalus ir mėgėjus. Projektus ar maketus atneškite į LPKTS būstinę Kaune, Laisvės al. 39, iki 2009 m. spalio 1 d. 12 val. Prie projekto turi būti nurodyti autoriaus vardas, pavardė, adresas, telefono numeris. Konkursui pateikiamų projektų skaičius ir mastelis vienam asmeniui neribojami.

Projektų ir maketu paroda veiks LPKTS būstinės salėje iki 2009 m. spalio 15 d.

LPKTS valdyba

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja: 1 mén. – 6,40 Lt,
3 mén. – 19,20 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,60 Lt.
„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį.
Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki
kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Veiverių Skausmo kalnelyje – paminklas Laisvės Kovotojo Motinai

Gedulė ir Vilties dieną – vieną iš skaudžiausių lietuvių tautai dieną, LPKTS Prienų filialo nariai ir svečiai paminėjo Veiverių Skausmo kalnelyje. Po šv. Mišių Šv. Liudviko bažnyčioje klebonas Kazimieras Skučas šioje sakralinėje vietoje, kur amžinai ilisi per 70 Lietuvos partizanų palaikų, pašventino dar vieną paminklą, skirtą Lietuvos Laisvės Kovotojo Motinai. Rausvo akmens paminklas su Švč. Mergelės Marijos skulptūrėle iš Lurdo – autrinis skulptoriaus A. Vyšniausko darbas – iškilo LPKTS Prienų filialo pirminkės Dalytės Raslavicienės iniciatyva. Simbolis, kad šis paminklas Motinai, jkvėpusi ir per amžius puoseleju siai tautinę dvasią, mokiusiai mylėti gimtąją kalbą ir tradicijas, laiminusiai savo vaikus šventai kovai už Tėvynės laisvę ir už šias vertėbes kentėjusiai okupanto patyčias ir Sibi-

ro speigą, pastatytas minint Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmetį. Taigi Skausmo kalnelis tapo ne tik Gedulą, bet ir Viltį – Laisvės kovotojų Motiną, gyvybės šaltinių, – iprasminusia vieta, tautos nemarumą priminsiančia ir ateities kartoms.

Nebodami lyg iš gausybės rago byrančio lietaus, LPKTS Prienų rajono filialo nariai, kraštiečiai išklausė LPKTS pirmininko Antano Lukšos, Lietuvos Sajūdžio pirmininko, Seimo nario Ryto Kupčinsko bei TS-LKD Prienų skyriaus pirmininko bei savivaldybės vicemero Kęstučio Palionio padėkos ir sveikinimo žodžiu, Tomo Žilinskio gimnazijos gimnazistų, vaduojamų mokytojos Onutės Brūžienės, Šilavoto pagrindinės mokyklos moksleivių, vaduojamų direktoriaus pavaduotojos Danutės Skudeckienės, bei Veiverių kultūros centro kanklių ansamblio,

vadovaujamo Pučienės, parėngto šventinio koncerto – poezijos posmų, primenančių Tautos Gedulą, ir skambiu dainų, vedančių į Viltį.

Tą popietę buvusių tremtinių, Skausmo kalnelio puoseletojų Dalytės ir Tyliaus Raslavicių sodyboje dar ilgai netilo dainos, atliekamos Aleksoto bendruomenės mokytojų kolektyvo „Svaja“, bei į šventę susirinkusiu pašnekėsių bei rezistencijos laikotarpio liudytojų prisiminimai. LPKTS Prienų filialo pirmininkė, šventės iniciatorė ir vedėja Dalytė Raslavicienė dekoja Laisvės kovotojų artimiesiems, ypač TS nariu Ramūnui Garbaravičiui, žuvusių partizanų Stačiokų seserims, Šimanskui bei Marijos ir Vlado Lapatu šeimoms, verslininkei Laimutei Starkevičienei, parėmuisiems paminklo pastatymo projektą bei prisidėjusiems rengiant išsimintiną šventę.

Dalia MACIUKEVICIENĖ

LPKTS Prienų filialo pirmininkė Dalytė Raslavicienė prie Veiverių Skausmo kalnelyje atidengto paminklo Lietuvos Laisvės Kovotojo Motinai
Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Paminėtos trėmimo metinės

(atkelta iš 1 psl.)

Veltui juos bandė paversių beteisiais vergais. Lietuviui mokslo šviesa buvo jau jaugusi į sąmonę. Jie baigė ne tik vidurines mokyklas, bet, kentėdami badą, studijavo institutuose. Vieni tapo inžinieriais, mokytojais, miškininkystės specialistais, o štai jis pats baigė Irkutsko, Lietuvoje atrodytų ir nelaibai populiarų, kalnakasybos institutą.

Buvusi tremtinė, Biržų literatų klubo „Versmė“ narė Aldona Joneliūkštienė tremties skausmą išliejo eilėmis.

Susirinkusius buvusius tremtiniai dar ilgai bendra-

narys Valdemaras Valkiūnas, rajono meras Regimantas Ramonas. Nepriklausomybės Akto signatarė Birutė Valionytė Atminimo medalius, skirtus Sajūdžio 20-osioms metinėms, įteikė aktyviai prisidėjusioms prie Sajūdžio kūrimo Biržuose Erenai Aukštutolienei ir Aldonai Černiauskienėi. Meninė programą atliko Biržų jaunieji šauliai ir kultūros centro bočių ansamblis muzikantai, tremtinių choro „Tremties aidai“ moterų ansamblis. Po oficialiosios dalies tremtiniai dar ilgai bendra-

vo prie susineštinių vaišių stalo. Dalijosi ne tik gyveni-

mo tremtyje prisiminimais, bet ir nūdienos rūpesčiais.

Kitą dieną, birželio 15-ąją gelezinkelio stotyje prie ten rymančio stogastulpio, skirto trėmimui atminti, įvyko akcija „Vilties paukštė“. Nešini popierinėmis paukštėmis rinkosi Biržų „Aušros“ vidurių mokyklos moksleiviai. Jie įdėmiai klausė ne tik buvusių tremtinių Danguolės Žiukienės, Aldonos Cerniauskienės ir Elenos Stakionienės pasakojimų, bet ir patys dalijosi jų užrašytais buvusių tremtinių prisiminimais. Baigiantis renginiui vilties paukštės „nutubė“ prie stogastulpio.

Valentinas DAGYS

Toli nuo Tėvynės

(atkelta iš 1 psl.)

Kaliniai, kuriems grėsė susidorojimas, buvo uždarysti į baudos izoliatorių, kurį saugojo paskirti kaliniai. Sukilimo komitetas 1-ajame GORLAGO skyriuje – Medvežkoje man pavedė užtikrinti tvarką ir priešgaisrinę apsaugą. Visi nurodymai buvo besalygiškai vykdomi.

Sukilimo komiteto nario I. Kasilovo tardymo protokole yra įrašas: „I. Kasilovas paprašė liudytojų atsakyti į klausimą, ar kaliniai saugiai jautesi. I tai buvo atsakta, kad tuo metu Medvežkoje tvarka buvo geresnė

sukilimo dalyviais buvo uždarysti mažame buvusiame lagerye „Kupec“, tuo metu parverstu medienos sandeliu. Jiems grėsė susidorojimas.

Po Berijos arešto ir pokyčių Kremliaus viršūnėse pasikeitė situacija. Niekas iš vietinių NKGB viršūnių nesėmė atsakomybės. Buvome išgabenti į kalėjimus: Vladimirovo–16 lietuvių, kiti įdu paruoštus baudos lagerius Jubilejnyj ir Cholodnoje Magadanosrityje, kalnuose apie 500 km į šiaurės rytus nuo Magadano Ust-Utinkoje, metams laiko.

Sukilimo pasekmės. 1953 m. GORLAGO kalinių

pedicijos iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos Norilske palaidotiems karininkams pastatė koplytstulpiaus. Taimyre atsirado dar viena liūdesio vieta.

Svečiai iš tarptautinio „Memorialo“ pasveikino susitikimo dalyvius ir palinkėjo būti aktyviems. Centrinio „Memorialo“ archyvo vedėja A. Kozlova pabrėžė, kaip jiems svarbu susitikti su žmonėmis, tiesiogiai išgyvenusiemis SSRS politines represijas, užfiksuoti jų prisiminimus. Tai reikalinga ir svarbu žinoti ateities kartoms.

LLKS pirmininkas Jonas Čeponis, buvęs GORLAGO kalinių, pabrėžė Norilsko sukilimo svarbą ir pasekmės –

Paminklas represijų aukoms Maskvos centre – akmuo iš Solovkų salų Baltijos jūroje, kur 1923 m. buvo atgabenti pirmieji kaliniai

ir kaliniai jautėsi saugiai.“

Sukilimas įvairiuose GORLAGO skyriuose prasidėjo ir tėsėsi skirtingai.

Aukų skaičius nėra galutinai sutikslintas. Kapinių, esančių Šmidto kalno papédėje, įrašų knygoje nurodoma, kad čia 1953 m. birželio rugpjūčio mén. palaidota 150 bevardžių kalinių. Šis skaičius aprėpia kalinius, nušautus į krūtinę atakos metu. Nušautiems į nugarą nurodyta mirties priežastis – išsekimas ar kitos ligos, ir jie nepriskirti prie sukilių.

Officialiamė akte, surašytame po sukilio numalšinimo, rašoma: „GORLAGO 5-asis skyrius. 1953 m. liepos 1 d. kariuomenė puolė lagerį, panaudojo ginklą, užmušti 58, sužeisti 98 kaliniai. GORLAGO 3-asis skyrius. 1953 m. rugpjūčio 4 d. kariuomenė puolė lagerį.

Norilsko prokuroro pavaduotojas Pavlovskis, dalyvavęs kalinių sušaudymo akcijoje, pateikia duomenis: užmušti 104 kaliniai, sužeista keletas šimtų. Kaliniai sanitarių, tvarkę žuvusiuju kūnus, nurodo, kad žuvo 250 kalinių.

Malšinant sukilią iš karto atskirti 82 lietuviai. Dalis jų su kitų tautybių aktyviais

teisės sulygintos su pataisos darbų lagerių kalinių teisėmis. 1954 m. GORLAGAS likviduotas. 1954–1956 m. laisvę atgavo absoluti dauguma kalinių. 1956 m. Norilsko kombinate dirbo tik laisvai samdomi darbininkai.

Įamžintas atminimas

1989 m. rugsėjį išvykome į Norilską: Bronius Zlatkus, architektas Giedrius Laučius, fotožurnalistas Juozas Kazlauskas ir topografas Teofilis Šimonis – karininkas.

1941 m. įkalintas Norilsko. Tuo metu kalinių masinio laidojimo vietoje, Šmidto kalno papédėje, buvo įrengti autogaražai ir transporto stovėjimo aikštės. Prieš priėmimą miesto vykdomajame komite te apsilankėme toje vietoje.

Norilsko valdžia pažadėjo autobazę iš Šmidto kalno papédės iškelti, toje vietoje įrengti aikštę, kur turėtų stovėti paminklai stalinių aukoms pagerbti.

Ir ne tik lietuviam, bet visiems ten palaidotiams, tranšejoje suguldytiems apie 90–100 tūkst. įvairių tautybių kaliniams. Čia savo likimą sutiko Baltijos šalių kariuomenės žiedas – karininkija, atgabenta 1941 m. rudenį. Pažadas buvo ištiesėtas. 1991 m. gausios eks-

tolimesnės SSRS įvykius. Buvo ieškoma būdų, kaip įkalinimo vietose, toli nuo Tėvynės, pratęsti kovą už Lietuvos valstybingumo atkūrimą.

Svarbu, kad vaikai ir vakaicių žinotų, kokį kelią, gindami laisvę nuo sovietinių okupantų, praėjo jų seneliai. Lietuvoje nesusiformavo taučinės savanorių sąjungos Klaipėdos apskrities skyriaus atstovas Juozas Algimantas Liesis. Prie paminklo, nepaisant bjauraus oro, ryškiomis spalvomis švietė Lietuvos valstybinė ir LPKTS Šilalės filialo vėliavos. Apie paminklą išsirikiavo rajono jaunieji šauliai, skautai. Renginio vedėja, Šilalės r. savivaldybės tarybos narė Vera Macienė atidengti paminklą pakvietė sodybos, kurioje buvo įsikūrę ir žuvo partizanai, šeimininkę Anicetą Račkauskienę-Šatkienę ir jos vyrą. Paminklą pašventino Laukuvo Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios klebonas kunigas Pranas Bartasūnas.

Lietuvos kariuomenės kūréjų savanorių sąjungos Klaipėdos apskrities skyriaus nariai iššovė tris salves: už žuvusius partizanus, už tremtinius ir politinius kalinius, už tėvynę Lietuvą.

Bronius ZLATKUS,
Norilsko sukilio dalyvis

Grįsim nemirtingais tapę!

(atkelta iš 1 psl.)

LPKTS Šilalės filialas, Šilalės rajono savivaldybė metai iš metų stengiasi prisiminti visus žuvusius Šilalės rajone, kad mūsų jaunimas žinotų ir savo vaikams pasakotų, kokią kainą Mūsų Tėvai užmokojo už Tėvynės Laisvę.

Nuo pat ryto pliaupiantis lietus nesutrukė Lietuvos laisvės kovos dalyviams, buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams, jų šeimų nariams, rajono vadovams ir visiems šventės daly-

čių Laukuvo Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčią, kurioje šv. Mišias už žuvusiuosius kovo-se, tremtyje, lageriuose aukoję bažnyčios klebonas kunigas Pranas Bartasūnas.

Po šv. Mišių iškilmingas minėjimas tėsési Laukuvo kultūros namuose.

Lietuvos Respublikos Seimo narė Vincē Vaivedutė Margevičienė kalbėjo, kad kol esame gyvi, privalome prisiminti ir priminti mūsų Tėvynės kančias ir aukas. LPKTS Šilalės filialo pirmi-

ninkė, buvusi politinė kalinė, Šilalės tarybos narė Teresė Ūksienė nuoširdžiai padėkojo visiems, padedantiems jamžinti žuvusiuojį atminimą. LR Seimo narė V. V. Margevičienė, LPKTS valdybos narė O. Tamošaitienė ir T. Ūksienė įteikė LPKTS padėkos raštus už nuoširdžią pagalbą: seniūnam S. Skalauskui, B. Gra-

viam atvykti pagerbti žuvusiu partizanų. Prie paminklo išsirikiavo šventės dalyviai su vėliavomis. Išdidžiai Žemaičių apygardos vėliavą laikė Laisvės kovų sajūdžio atstovas Anicetas Andriauškas, Lietuvos kariuomenės kūréjų savanorių sąjungos Klaipėdos apskrities skyriaus atstovas Juozas Algimantas Liesis. Prie paminklo, nepaisant bjauraus oro, ryškiomis spalvomis švietė Lietuvos valstybinė ir LPKTS Šilalės filialo vėliavos. Apie paminklą išsirikiavo rajono jaunieji šauliai, skautai. Renginio vedėja, Šilalės r. savivaldybės tarybos narė Vera Macienė atidengti paminklą pakvietė sodybos, kurioje buvo įsikūrę ir žuvo partizanai, šeimininkę Anicetą Račkauskienę-Šatkienę ir jos vyrą. Paminklą pašventino Laukuvo Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios klebonas kunigas Pranas Bartasūnas.

Šilalės r. savivaldybės meras Albinas Ežerskis, mero pavaduotojas Jonas Guadauskas, administracijos direktorė Zita Lazdauskienė nuoširdžiai sveikino šventės minėjimo dalyvius ir šečius. Laukuvo dainininkai ir kanklininkės dainavo kartu su šventės dalyviais. Išstraukas iš Dalios Grinkevičiutės knygos skaitė Loreta Bartkutė.

LPKTS Šilalės filialo pirmininkė Teresė Ūksienė nuoširdžiai džiaugėsi puikiomis Šilalės miesto mokyklų skautų, rajono jaunujų šaulių organizacijomis. Nuoširdžiai dekojo jų vadovams.

Visuose Šilalės rajono renginiuose dalyvaujanti Irena Montvydaitė-Giedraitienė, Žemaičių apygardos partizanų vado Vlado Montvydo-Žemaičio duktė, dekojo Teresei Ūksienei už nuoširdę darbą jamžinant žuvusiuojį atminimą.

Loreta KALNIKAITĖ

Šventės dalyviai sugužėjo

Veiklioji LPKTS Šilalės filialo pirmininkė Teresė Ūksienė

Audronės Kaminskienės nuotr.

bauskui, A. Paulikui, P. Brinkui, „Kvėdarstos“ vadovui S. Navardauskui, R. Aužbikavičiūtei, O. Kukčikai-tienei. Organizatoriai nuoširdžiai dekojo visiems geradariams.

Šilalės r. savivaldybės meras Albinas Ežerskis, mero pavaduotojas Jonas Guadauskas, administracijos direktorė Zita Lazdauskienė nuoširdžiai sveikino šventės minėjimo dalyvius ir šečius. Laukuvo dainininkai ir kanklininkės dainavo kartu su šventės dalyviais. Išstraukas iš Dalios Grinkevičiutės knygos skaitė Loreta Bartkutė.

LPKTS Šilalės filialo pirmininkė Teresė Ūksienė nuoširdžiai džiaugėsi puikiomis Šilalės miesto mokyklų skautų, rajono jaunujų šaulių organizacijomis. Nuoširdžiai dekojo jų vadovams.

Visuose Šilalės rajono renginiuose dalyvaujanti Irena Montvydaitė-Giedraitienė, Žemaičių apygardos partizanų vado Vlado Montvydo-Žemaičio duktė, dekojo Teresei Ūksienei už nuoširdę darbą jamžinant žuvusiuojį atminimą.

Loreta KALNIKAITĖ

Šventės dalyviai sugužėjo

Visavertės šventės ilgesys

Antrojo pasaulinio karo istorija masinėje Lietuvos ir viso pasaulio visuomenės sąmonėje užsifiksavusi labai fragmentiškai ir paviršutiniškai. Jaunimas sunkiai gali papasakoti, kas, prieš ką ir dėl ko kariavo, kas ką nugalėjo ir kas kokias vertės gynė.

Vyresnė karta šiai klausimais gali pasisakyti tiksliau, tačiau ir šiu žmonių suvokime pluti milžiniškos baltos démės. Labai dažnai tų démių kilmė – masinė nugalėjusios pusės propaganda, manipuliujanti faktais bei skaičiais tik sau palankia linkme ir interpretuojanti visą Antrojo pasaulinio karo istoriją vienareikšmiskai bei iškreiptai. Ta pati propaganda, tiesiog masiškai iškraipdama minėtą istoriją, tuo pačiu nesibodi kaltinti norinčių sužinoti apie šį karą daugiau ir nebūtinai tikinčių naujujų propagandistų primestomis klišėmis.

Rusijoje bei kai kuriose kitose posovietinėse šalyse pompastiskai pažymėta gegužės 9-oji – vadinais per galės prieš hitlerinę Vokietiją diena – toli gražu ne visiems yra tokia neginčijama šventė, kaip ją bando pavaizduoti šiuolaikinė rusiškoji propaganda. Ojeigu ir šventė, tai vienadžių priežasčių, nei oficialiai teigiamā.

Pirmiausia tai pasakyti apie Rusijos išsivadavimo judėjimo veteranus bei jų artimuosius, žiauriausiai nukenčiusius nuo „nugalėtojų“ režimo ir teroro. Vien ROA (Ruskaja osvoboditel'naja armija – rus.) gretose, vadovaujamose generolo A. Vlasovo, Antrojo pasaulinio karo metais prieš sovietų bolševikus kovėsi daugiau nei 2 mln. karių, puoselejusių iliuziją išvaduoti Rusiją iš pradžių nuo komunistų, o vėliau ir nuo nacių. ROA buvo tiesiogiai pavaldi KONR (Komitet osvoboždenija narodov Rosiji). I KONR sudėtį bent jau formaliai pateko daugelio Sovietų sąjungos regionų bei tautybų (išskyru Baltijos šalis) savanoriškos karinės bei politinės formuotės, kurios taip pat su ginklu rankoje kovėsi prieš stalininį režimą.

Prieš sovietų bolševikus kovėsi ir visų Vidurinės Azijos tautų savanoriai, taip pat atskiri Kaukazo tautų savanoriškieji legionai, nepatekę į KONR sudėtį. I KONR ne pateko ir savanoriškieji Volgos bei Krymo tootorių legionai, tačiau ir jiems minėtos iškilmės ypatingo džiaugsmo neatnešė. Neturi kuo džiaugtis ir ukrainiečiai, prieš bolševikus bei nacius kovoję UPA (Ukrainskaja povstančeskaja armija) gretose (tokių buvo ne

vienas šimtas tūkstančių).

Visos šios karinės-politinės formuotės buvo tiesiogiai ar netiesiogiai vadovaujamos nacių Vokietijos generolu (išskyru UPA), nors toli gražu ne visos duodavo priesaką Hitleriui. Tikslus visų šių kovoju skaičius iki šiol nežinomas. Okur ne vienas milijonas jvairiausiai SSSR tautybų beginklių savanorių-pagalbininkų (vadinamuji *Hiwi-Hilfswilliger* – vok.), kurie pasivibus frontui dažnai stodavo į kovą bei buvo traiškomi sovietiniai tankais, oveliai, patekę į nelaisvę, be jokių teismų NKVD dalinių šaudomi vietoje.

I šias visas minėtas Antrojo pasaulinio karo dalyvių kategorijas, nekalbant jau apie nevokiškų savanoriškų Waffen-SS divizijų (didžioji dauguma šių karių anaipolt neišpažino nacistinės ideologijos ir jokiu nusikaltimui nevykdė) kontingenčią, šiuolaikiname pasaulyje žūrima kreivai ne tik dėl plačiai paskleistų propagandinų klišių.

Objektivi priežastis dar ir ta, kad šiuolaikinis pasaulis ir yra faktinis Antrojo pasaulinio karo produktas, todėl bet koks bandymas atsižvelgti į kitos pusės interesus traktuojamas kaip grėsmė visuotinai sutartai pasaulei i sanklodai. Štai būtent dėl to iki šiol nesiimama nagrinėti ne vien nacių (tai daroma iki šiol), bet ir kitų šiame kare kariavusių pusiu karo nusikaltimui bei nusikaltimui žmogiškumui, vengiamai pripažinti, kad tame kare buvo ne tik Holocaustas, bet ir genocidas prieš kitas tautas. Genocidas, pastumėjės tas tautas į Vokietijos nacių glėbi.

Visi išvardyti Antrojo pasaulinio karo dalyviai šiuolaikinės posovietinės propagandos vadinami išdavikais ir kolaborantais, o pasakojimai apie tai, kad praktiškai visoje SSSR teritorijoje pirmosiomis karo savaitėmis vokiečių kariai buvo sutinkami su gėlėmis, duona ir druska, įvardijami kaip šmeižtas ar melas.

Suprantama, absoliučiai neatsižvelgiant į objektyvias priežastis, nulėmusias tūžmonių pasirinkimą. Taip pat absoliučiai nesusimastoma, kodėl netgi ir tada, kai karo baigtis visiems buvo visiškai aiški, Rytų savanorių srautas į vokiškas karines struktūras né kiek nesumažėjo.

Atsakymas būtų labai paprastas – kovą prieš nekenčiamą komunistinį režimą. Antrojo pasaulinio karo kontekste šie žmonės suvokė kaip šventą pareigą, kaip neišvengiamą būtinybę apginti savo šeimą, savo gimtają žemę nuo komunistinių barba-

rų siautėjimo. Pats antžmogiškas sovietinės sistemos pobūdis nulémė jų pasirinkimą. Tokiu atveju klausimas, kokį mundurą karo metu dėvėjo minėti kariai, yra nekrešmingas, antraeilis. Beje, net ir vokiški mundurai buvo su nacionaline simbolika – nuo rusiškos trispalvės iki totoško pusmėnulio.

Dar vienas mitas, jog visi šie savanoriai, išskaitant ir Baltijos šalių, turėjo vienokių ar kitokių rasinių įsitikinimų, daugiau mažiau sutampančių su nacistinės ideologijos dogmomis. Mitas dažniausiai grindžiamas esą visiems šiemis savanoriais tiesiogiai vadavavo itin aršūs nacių vadeivios. Juokingiausia, jog šio mito skleidėjai prieštarauja patys sau – tikrieji nacių ideologai net košmariskame sapne negalėjo susapnuoti, kad fronte greta ariaujas – vokiečio petys petin tame pačiame apkase su ginklu rankoje stovės uzbekas ar kalmukas, apręngtas ta pačia vokiška uniforma, tik su nacionaliniu skydeliu ant kairės rankovės.

Tikrovė ir čia nesudėtinga. Trečiojo Reicho karinę ir politinę vadovybę salyginai galima suskirstyti į dvi maždaug vienodo dydžio gruputes: partinę-nacistinę ir karinę-valstybinę. Rytų savanorių karinės-formuotės visada buvo remiamos tos antrosios vokiečių karininkijos gruputes, kuriai apskritai nacional-socialistinė ideologija buvo svetima. Būtent šie vokiečių aukšteji karininkai savanorių junginiams ir vadavavo (kai kurie netgi buvo nacių sušauyti už dalyvavimą pasikėsinant į Hitlerį), juos ginklavę bei rengė kovai prieš visų bendrai nekenčiamą komunistinį režimą. Partiečiai-naciai buvo tiesiog priversti visa tai toleruoti, katastrofiškai trūkstant gyvosios jėgos visuose karo frontuose. Reikia pažymeti, kad kai kurie tikrieji naciai iki pat karo pabaigos netgi visokeriopai trukdė kurti tokius Rytų savanorių karinius junginius. Paradokas, bet šie jų siekiai visiškai sutapo su komunistų ideologijos siekiais.

Tačiau grįžkime prie „išdavystės“ ir „kolaboracijos“ temos ir pabandykime atsakyti į klausimą – kas ką konkretiai išdavė arba kas su kuo kolaboravo Antrojo pasaulinio karo metais?

Visų be išimties Rytų nacionalinių karinių formuočių motyvacija Antrajame pasauliniame kare buvo labai aiški – nacionalių valsstybių atkūrimas, fiziškas komunistinės sistemos sunaiki-

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių

Į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

(*Tėsinys*)

1972–1989 m.

Vaclovas Šniukšta, g. 1929 m., pogr. organ. „Politinės kovos grupė“ narys, Raseinių aps. Betygalos valsč. 1945–1948 m.

Teodoras Ustinavičius, g. 1929 m., ryšininkas, Anykščių aps. Troškūnų valsč. Ažuolo, Tigro būriai 1947–1949 m.

Juozas Vaičiūnas, g. 1900 m. (po mirties), šaulys, Trakų aps. Onuškio valsč. 1935–1941 m.

Kostas Valatkevičius, g. 1918 m. (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Varėnos valsč. 1944–1951 m.

Juzė Ona Žalienė-Žilinskaitė, g. 1934 m., ryšininkė, Kauko aps. Garliavos valsč. Taurė apyg. Birutės rinktinė 1946–1951 m.

Jonas Žasinas, g. 1905 m. (po mirties), mokslo ir kultūros veikėjas, Mažeikių aps. Tirkšlių valsč. 1926–1941 m.

(*Bus daugiau*)

Atsiliepimus apie šiuos pretendentus galite siūti adresu: Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Teirautis tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas remiantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į kario savanorio ar Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spudoje“.

davikai, draugiškai su komunistais pasidaliję Europą, tačiau kiek vėliau su jais susipykė ir iki šiol veidmainiškai postringaujantys apie tariamą Rytų europiečių kolaboravimą su naciais.

Taigi nei gegužės 8-oji Vakaruose, nei gegužės 9-oji Rytuose niekada netaps visaverte švente, kaip besalygiško Gėlio pergalės prieš Blogi diena, nes gėlio ir blogio sąvoka šiuolaikinėje pasaulio visuomenės sąmonėje išplaupta į primityvizmo, nes šiuolaikinio pasaulio sąžinę slegia kruopščiai slepiama arba nutylima teisybė apie Antrajį pasaulinį karą, – karą, tokį pasaulį ir sukūrusį, nes žuvusių, nukankintų bei visų rūšių „demokratijų“ išduotų Rytų savanorių kraujas daliai visuomenės niekada neleis užmiršti tragiskos neteisybės šių iš esmės pasmerktų tautų atžvilgiu.

Ričardas ČEKUTIS

Skelbimai

Birželio 27 d. (šeštadienį) bus šventinamas paminklas Vilkaviškio r. Pajevonio sen. Trilaukio kaime – Tauro apygarados Vytauto rinktinės Kęstučio tėvynės partizanų žūties vietoje. **11 val.** Pajevonio bažnyčioje šv. Mišias aukos monsinjorius Alfonsas Svarinskas.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Birželio 27 d. (šeštadienį) 16 val. Klaipėdos universiteto Menų fakulteto salėje įvyks Klaipėdos buvusių politinių kalinų ir tremtinių mišraus choro „Atminties gaida“ šventinis koncertas.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Birželio 27 d. (šeštadienį) Lietuvos šaulių sajungos 90-mečio renginiai Kaune:

10 val. – šv. Mišios Kauno Šv. Myloko Arkangelo (Igulos) bažnyčioje;

10.40 val. – vargonų muzikos koncertas Šv. Myloko Arkangelo (Igulos) bažnyčioje;

11.30 val. – žygiamasis Laisvės alėja į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį;

12 val. – iškilminga šaulių rikiuotė ir LŠS 90-mečio minėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje;

13–15 val. – Lietuvos šaulių sajungos meno kolektyvų apžiūros baigiamasis koncertas Vienybės aikštėje;

14.30 val. – apdovanojimų įteikimas Kauno Igulos karininkų ramovės Didžiojoje salėje.

* * *

Lietuvos šaulių sajungos sporto laimėjimų ir istorinių vėliavų paroda

Pirmadienį Lietuvos sporto muziejuje (Muziejaus g. 7, Kaunas) atidaryta paroda „Lietuvos šaulių sajungos sporto laimėjimai ir istorinės vėliavos“. Joje eksponuojami 1919–2009 m. sajungos iškovoti prizai ir svarbiausi organizacijos atributai – šaulių vėliavos.

Dėmesio verti 30 originalių Lietuvos šaulių sajungos sportinių prizų, tarp jų – užsienio valstybių dovanos. Ypač vertingas sidabrinis bokalas, inkrustuotas gintaru – tai latvių dovana Lietuvos šaulių sajungos 20-mečio proga. Idomus padaros akcentas – 14 tarpukario Lietuvos šaulių sajungos vėliavą, kurį seniausia – 1919 m. 4-ojo būrio vėliava.

Kviečiame apsilankyt.

Dar galite įsigyti knygų

LPKTS būstinės knygynėlyje Kaune, Laisvės al. 39, dar galima įsigyti šią knygą: „Lietuvos gyventojų trėmimai 1940–1941, 1944–1953 metais sovietinės okupacinės valdžios dokumentuose“, tai dokumentų rinkinys, pataisytas ir papildytas leidimas. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro leidinį „Genocidas ir rezistencija“. Turistus ir užsienio

svečius sudomins albumėlis apie partizaninį karą Lietuvoje. Išleistas anglų ir vokiečių kalbomis – „Krieg nach dem Kriege“, „War after war“ („Karas po karo“). Jis gausiai iliustruotas nuotraukomis, dokumentais. Nuolatiniame Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro parengiamame leidinyje skelbiamas genocido aukų vardynas. Abécélės

Užjaučiame

Staiga mirus LPKTS Telšių filialo „Tremties aidai“ choro vadovui

Alfridui

BULKAUSKUI

liūdime ir kartu su bendraminčiais nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Tauragės filialo

choro „Tremtinys“

nariai ir vadovas

Romualdas Eičas

Vytauto Didžiojo karo muziejas (K. Donelaičio g. 64, Kaunas, tel. (8 37) 3209 39) kviečia aplankyti šias ekspozicijas: „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės 13–18 a. karybos istorija“, „1812 m. karas, 1831 m., 1863–1864 m. nacionaliniai sukilimai Lietuvoje“, „Kultūra Lietuvoje 19 a. pab.–20 a. pr.“, „Lietuviai nacionaliniai daliniai sveitimų valstybių kariuomenėse nuo 19 a. antrosios pusės iki 20 a. pr.“, „Pirmojo pasaulinio karo veiksmai Lietuvoje“, Lietuvos Respublikos kariuomenės istorija (1918–1940)“, Ginklų istorijos ekspoziciją, „Lituanicos“ memorialinę ekspoziciją, Žuvusiuju už Lietuvos laisvę kriptą.

Dėmesio!

Kitas „Tremtinio“ numeris išeis liepos 10 dieną.

tvarka spaustinės ištremtu, įkalintų asmenų pavardės, nurodomą gyvenamoji vieta, tremties ir kalinimo vietas, gržimo į Lietuvą ir mirties datos. Išleisti 5 tomų, abécélės tvarka A–M. Juose nurodomos 1940–1941 ir 1944–1947 metų represuotų asmenų pavardės. Leidėjai numatė parengti dar 7 tomus, kuriuose bus išspaustinti 1948–1953 metų politinių kalinių ir tremtinių sąrašai.

Elvida ČAPLIKIENĖ

Kviečiame į tradicinį saskrydį „Su Lietuva širdy“

Rugpjūčio 1 dieną (šeštadienį) Ariogaloje įvyks Lietuvos buvusių politinių kalinų, tremtinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydis „Su Lietuva širdy“.

Programa:

10.30–11 val. kariuomenės pučiamųjų instrumentų orkestro programa Ariogaloje gatvėse.

11–12 val. eisenė nuo bažnyčios į Dubysos slėnį. Veda pučiamųjų orkestras.

12 val. šv. Mišias Dubysos

slėnyje aukos arkivyskupas S. Tamkevičius. Giedos LPKTS jungtinis chorus.

13 val. šventės pradžia, Lietuvos valstybės himnas, Valstybės ir LPKTS vadovų, svečių sveikinimai.

Jungtinio choro programma: „Kur tu eisi?“ (partizanų daina), „Kritusiems Lietuvos partizanams“, „Lietuva, brangi šalele“, „Aš verkiu parimus“, „Už Raseinių ant Dubysos“, „Aš pasėjau ažuolą“, Leonido Abariaus im-

rovizacija liet. liaudies dainų temomis, „Oi neverk, motušėle“ (solistas L. Mikalauskas), „Dievo dovana“ (Antanas Paulavičius, Bernardas Brazdžionis, solistas L. Mikalauskas).

14.30 val. į valso sūkurį pakvies kaimo kapelos.

15 val. patriotines ir populiaras melodijas atlikis Edmundas Kučinskas.

16 val. lietuviška vakarėnė skambant liaudiškoms melodijoms.

ILSEKITES RAMYBEJE

Jurgis Norkus

1924–2009

Gimė Batakių valsč., Rikyškių k. Šeimijoje augo keturi broliai ir dvi seserys. Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, Jurgis su broliais Jonu ir Steponu išitraukė į partizanų gretas. Kautynių metu broliai žuvo, Jurgis sovietų kareiviai suėmė ir nuteisė 10 metų. Kalėjo Irkutsko sr., Norilsko. Grįžęs į Lietuvą sukurė šeimą, užaugino sūnų ir dukterį. Gyveno Taurageje. Buvo LLKS ir LPKTS narys. Apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu.

Palaidotas Tauragės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukters ir sūnaus šeimas.

LPKTS Tauragės filialas, LLKS Kęstučio apygardos partizanai

Benediktas Bukauskas

1926–2009

Gimė Vandžių k., Betygalos valsč., Raseinių aps., ūkininkų šeimoje. Dirbo tėvų ūkyje ir Ugionių parapijos bažnyčios zakristijonu. 1949 m. Benediktą, jo brolių Jaronimą ir motiną Eleną ištremė į Taišeto r., Irkutsko sr. Tremtyje susituokė su Onute Lapkauskienė iš Betygalos parapijos. Užaugino dukters ir sūnų. 1959 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Ariogaloje. Dirbo statybose. Arijaloje nuo Atgimimo pradžios išitraukė į Šaūdžio veiklą, talkino statant paminklus partizanams.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir sūnų su šeimomis ir visus artimuosius.

LPKTS Raseinių klubo „Garsas“ taryba ir pirmininkas Antanas Vizbaras

Povilas Lengvinas

1955–2009

Gimė Krasnojarsko kr., Kėžmos r., Bolturino k., tremtinių Antano ir Paulinos Lengvinų šeimoje. Grįžęs į tremties augo ir mokėsi Gribžinių k., Klaipėdos r. 1974 m. baigė Klaipėdos politechnikumą, išgijo techniko – elektro kvalifikaciją. 1978–1999 m. dirbo Gargždų elektrostinkluose meistru, vėliau dispečeriu. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, rašė įvairias publikacijas Klaipėdos rajono laikraščiu „Bangą“. 1999–2001 m. dirbo Gargždų duonos kepykloje energetiku, vėliau, iki 2006 m. pradžios – UAB „Litana“ vyr. energetiku. Užaugino du sūnus.

Palaidotas Klaipėdos r. Laugalių kapinės.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Krasnojarsko kr. Kėžmos r. Bolturino buvę tremtiniai

Vanda Šmočiūkienė-Žekonytė

1930–2009

Gimė Surdegje, Anykščių r., ūkininkų šeimoje. 1948 m. su tėvais, broliu ir seserimi ištremta į Krasnojarsko kr. Mansko r. Kedrovo gyvenvietę. Dirbo miško kirtimo darbus. 1956 m. sukurė šeimą su bendro likimo lietuviu Pranciškumi. Sibire gimė dvi dukters. 1961 m. grįžo į Lietuvą. 1973 m. apsigyveno Panevėžyje. Nuo 1995 m. buvo LPKTS Panevėžio filialo narė.

Palaidota Anykščių r. Surdegio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra, dukteris, artimuosius.

LPKTS Panevėžio filialas

Paneigimas

Birželio 12 d. „Tremtinje“ Nr. 22 (852) išspaustintame straipsnyje „Jaunystė, išvaryta katorgos kelias“ apie buvusį politinį kalinį, tautodailininką Antaną Ruškį pateikti faktai neatitinka tikrovės. Straipsnio autorė A. Šuopytė atsiprašo A. Ruškio bei „Tremtinio“ skaitytojų ir straipsnių paneigėjų.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214

Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.

Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3680. Užs. Nr.

Kaina 1,60 Lt

Televizijos programa

birželio 29 – liepos 5 d.

Lietuvos TV

LTV2

Pirmadienis birželio 29 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Kelno kriminalinė policija“ (k.). 10.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 11.00 Tarp Rytų ir Vakarų. 12.00 Gero ūpo! (k.). 14.00 „Neskubék gyventi“ Ser. 14.30 18-osios metinės ESBO parlamentinės asamblėjos plenarinės sesijos atidarymas. 16.00 „Likimo valsas“. Ser. 16.30 „Makleodo dukterys“. Ser. 17.30 „Kelno kriminalinė policija“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Vasaros puokštė. 19.30 „Komisaras Reksas“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Béduturgus. 22.04 „Perlas“. 22.05 „Dinge“ Ser. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 Pagauk kampą.

Antradienis, birželio 30 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Kelno kriminalinė policija“ (k.). 10.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 11.00 Ant svarstyklų. 12.00 Mūsų dienos kaip šventė (k.). 14.00 „Neskubék gyventi“ Ser. 14.30 „Vidury vandenyno“. Ser. 15.00 „Likimo valsas“. Ser. 15.30 LTV popietė. 16.30 „Makleodo dukterys“. Ser. 17.30 „Kelno kriminalinė policija“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Vasaros puokštė. 19.30 „Komisaras Reksas“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Stilius. 22.04 „Perlas“ 22.05 „Dinge“ Ser. 23.00 Žinios. 23.15 Pagauk kampą.

Trečiadienis, liepos 1 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Kelno kriminalinė policija“ (k.). 10.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 11.00 Toks gyvenimas. 12.00 Lietuvos balsai (k.). 14.00 „Neskubék gyventi“ Ser. 14.30 „Vidury vandenyno“. Ser. 15.00 „Likimo valsas“. Ser. 15.30 LTV popietė. 16.30 „Makleodo dukterys“. Ser. 17.30 „Kelno kriminalinė policija“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Vasaros puokštė. 19.30 „Komisaras Reksas“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 Dainų šventė. Atidarymo koncertas. Pertr.- 22.04 „Perlas“ 23.00 Vakaro žinios. 23.15 Pagauk kampą.

Ketvirtadienis, liepos 2 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Kelno kriminalinė policija“ (k.). 10.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 11.00 Forumas. 12.00 Lietuvos tūkstantmečio vaikai (k.). 13.30 Keliaukim! (k.). 14.00 „Neskubék gyventi“ Ser. 14.30 „Vidury vandenyno“. Ser. 15.00 „Likimo valsas“. Ser. 15.30 LTV popietė. 16.30 „Makleodo dukterys“. Ser. 17.30 „Kelno kriminalinė policija“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Moksleivių dainų diena (tēsinys). 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Lietuvos šokių dešimtukas. Pertr.- 22.04 „Perlas“ 23.20 „Karo spalvos“. 1953. JAV.

Penktadienis, liepos 3 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Kelno kriminalinė policija“ (k.). 10.00 „Makleodo dukterys“ (k.). 11.00 Akiračiai. 12.00 Talentų ringas (k.). 13.45 Klausimėlis. 14.00 „Neskubék gyventi“ Ser. 14.30 „Vidury vandenyno“. Ser. 15.00 „Likimo valsas“. Ser. 15.30 LTV popietė. 16.30 „Makleodo dukterys“. Ser. 17.30 „Kelno kriminalinė policija“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Moksleivių dainų diena (tēsinys). 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Lietuvos šokių dešimtukas. Pertr.- 22.04 „Perlas“ 23.20 „Karo spalvos“. 1953. JAV.

Šeštadienis, liepos 4 d.

8.00 Gimtoji žemė. 8.30 Animacija. 9.50 „Nuotykių ir atradimai“. Dok. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 „Jūrų žvalgas“. Ser. 11.30 Cirkofestivalis „Circo Massimo“. 12.30 Mūsų dienos kaip šventė. 14.15 „Raudonmedžio rojus“. Ser. 15.25 „Lietuviai tradicinės dainos“. Dok. 16.00 Žinios. 16.10 „Juokis“. 18.00 „Tuzinas auksinių“. 18.30 Folkloro diena. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 Pučiamųjų orkestrų koncertas. 23.00 „Mirties autobusas“. Trileris. 1997. Vokietija.

Sekmadienis, liepos 5 d.

8.00 „Fliperis“. Ser. 8.30 Animacija. 9.50 „Nuotykių ir atradimai“. Dok. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 „Jūrų žvalgas“. Ser. 11.30 „Surikatų namai“. Dok. 12.00 „Nepaprastos lenktynės 3“. Dok. 13.00 „Šerlokas Holmso ir daktaro Votsono nuotykių“. Ser. 14.30 „Gyvūnų gelbėtojai“. Dok. 15.00 Europiada. 15.30 Esamasis laikas. 16.00 Žinios. 16.15 Laukite tēsinio. 17.00 Tarp žemės ir dangaus. 17.30 Popietė su A. Čekuoliu. 18.00 Tapatybės labirintai. 18.30 Triumfo arka. 20.30 Panorama. 21.00 Šokių diena.

Virtualus Pasaulinio komunizmo muziejus

JAV veikiantis Komunizmo aukų memorialo fondas, kurio steigimo dokumentus 1993 m. pasirašė JAV prezidentas Bilas Clintonas, praėjusių savaitę interneite atidare virtualų Pasaulinio komunizmo muziejų. Jis skirtas pagerbti komunistinių totalitarinių režimų aukas, kurias priskaičiuojama apie 100 milijonų. Svetainė veikia adresu www.globalmuseumoncommunism.org.

Šioje interneto svetainėje gali registruotis bei dažintis informacija komunizmo aukos bei jų šeimų nariai, jaame bus galima rasti istorikų

straipsnių, vaizdo įrašų iš svarbių istorinių įvykių, susipažinti su žinomų asmenybų biografijomis.

Tarp 16 šioje svetainėje minimų nuo komunistinių režimų nukentėjusių šalių yra ir Lietuva. Jai skirtame puslapyje publikuota keletas straipsnių apie mūsų istoriją. Lietuvą reprezentuoja Baltijos kelio nuotrauka. Taip pat pirmajame puslapyje idėti straipsniai apie Vytautą Landsbergį, Romą Kalantą, Antaną Sniečkų, Vladimirą Dekanozovą ir Algirdą Brazauską. Yra parengtas specialus svarbiausių mūsų istorijos datų pristatymas. Mini-

mas pirmasis 1941 m. ir gausiausias 1948 m. tremimas. „Tremtinys“ nieko nerado apie rezistencinę Lietuvos partizanų kovą bei jos lyderius. Todėl svarbu paraginti buvusių politinių kalinių ir tremtiniių vaikus ir vaikaičius aktyviai dalyvauti registruojantis ar registrujant savo senelius specialiame aukų registre, esančiame šioje svetainėje.

Ši pasaulinių projektą 15 tūkst. litų yra parėmusi ir Lietuvos vyriausybė. Projektą parėmė ir kitos Rytų Europos vyriausybės, privatūs fondai bei asmenys.

“Tremtinio” inf.

Rugpjūčio 1-ąją vėl susitiksime Ariogaloje

Kasmet pirmajį rugpjūčio šeštadienį Lietuvos Laisvės kovotojai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai renkasi į tradicinį sąskrydį „Su Lietuva širdy“, rengiamą Ariogaloje. Šiemet rugpjūčio 1-ąją įvyks jau devynioliktasis susitikimas.

2009-ųjų sąskrydį „Su Lietuva širdy“ organizuoja UAB „Baltic clipper“. Sąskrydžio scenarijaus autorių ir režisierius – Kauno savivaldybės Kultūros skyriaus vyr. specialistas Vilius Kaminskas. Organizacinio komiteto nariai – LR Krašto apsaugos ministerijos, Kauno apskrities viršininko

administracijos, Raseinių rajono savivaldybės, Ariogalos miestelio seniūnijos, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos atstovai. Šiuo metu vyksta organizacijos komiteto posėdžiai, derinami organizaciniai, šventės saugumo reikalai, repertuaras, scenografija.

Be abejo, vieni iš pagrindinių būsimos sąskrydžio akcentų – šv. Mišios Dubysos slėnyje, aukojamos Kauno arkivyskupo metropolito Sigito Tamkevičiaus, jungtiniu sveikuolių klubo bėgikų nešama sąskrydžio ugnis, jungtinio buvusių politinių kalinių ir tremtinų choro koncertas (repertuarą spausdiname su sąskrydžio programa), Lietuvos karinių nuomenės pučiamųjų or-

kestro meninė programa, „Misija Sibiras“ dalyvių vaizdinės medžiagos rodymas ir pašnekėsiai. Krašto apsaugos ministerijos atstovai žadėjo pastatyti simbolinį partizanų bunkerį, Kauko Rezistencijos ir tremties muziejaus vadovas – parengti scenografinį vaizdelį iš rezistencijos laikotarpio. Sąskrydžio dalyvius linksmis Edmundas Kučinskas, kaimo kapelų muzikantai.

Organizatoriai tikisi, kad į šventę Dubysos slėnyje suvažiuos ne tik garbaus amžiaus buvę politinių kalinių ir tremtiniai, Laisvės kovų dalyviai, bet ir gausus būrys jaunimo.

Jolita NAVICKIENĖ
Dalias Maciukevičienės nuotrauka

Dėl techninių kliūčių negalime išspausdinti TV3, Baltic ir LNK programų.
Atsiprašome skaitytojų.